

ПРОПОЗИЦІЇ ДО ПРОЄКТУ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ДЕЯКИХ ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ УКРАЇНИ ЩОДО УНОРМУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ»

Ю. Б. Каплан, к.політ.н., завідувач відділу гуманітарної політики та розвитку громадянського суспільства центру суспільних досліджень НІСД

О. А. Корнієвський, д.політ.н., професор, заслуж. д. н. т. України, головний науковий співробітник відділу гуманітарної політики та розвитку громадянського суспільства центру суспільних досліджень НІСД

В аналітичній записці аналізується проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо унормування діяльності та державної реєстрації громадських організацій», розроблений Міністерством юстиції України та оприлюднений для громадського обговорення. Розглядаються питання: створення, діяльності громадських організацій та громадських організацій із всеукраїнським статусом; правовий статусу їх місцевих осередків; членства в цих організаціях; а також інші питання пов'язанні з діяльністю громадських об'єднань, які накопичились з часу прийняття Закону України «Про громадські об'єднання», що наразі регулює діяльність громадських об'єднань. Звернуто увагу на доцільність приведення вищезазначеного проєкту Закону України у відповідність до норм чинного законодавства України, рекомендацій Комітету міністрів Ради Європи CM/Rec(2007)14, практики демократичних країн з питань створення та діяльності неурядових організацій.

Висновки та рекомендації

Законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо унормування діяльності та державної реєстрації громадських організацій»¹,

¹ Проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо унормування діяльності та державної реєстрації громадських організацій». // Електронний ресурс // Режим доступу : <https://minjust.gov.ua/m/10062021-povidomlennya-pro-provedennya-elektronnih-konsultatsiy-z-gromadskistyuscho-do-proektu-zakonu-ukraini-pro-vnesennya-zmin-do-deyakh-zakonodavchih-aktiv-ukraini-schodo-unormuvannya-diyalnosti-ta-derjavnoi-reestratsii-gromadskih-organizatsiy>

розроблений Міністерством юстиції України спрямовано на сприяння діяльності громадських організацій шляхом врегулювання на законодавчому рівні окремих процедурних питань, запровадження низки нововведень, які мають спростити процедури реєстрації та усунути розбіжності у застосуванні положень чинного законодавства, яке регулює відносини у цій сфері.

Законопроектом пропонується внесення до законодавства змін з таких питань:

- уніфікації організаційно-правової форми для громадських організацій;
- детального врегулювання процедури проведення засідань вищого керівного органу громадської організації та документального оформлення прийнятих ним рішень;
- запровадження можливості здійснення громадською організацією своєї діяльності на підставі модельного статуту;
- скасування процедури підтвердження всеукраїнського статусу громадського об'єднання;
- законодавчого врегулювання правового статусу місцевих осередків громадських організацій зі статусом юридичної особи.

Загалом зміни, які пропонується внести законопроектом, можна оцінити позитивно. Вони враховують як окремі положення Плану пріоритетних дій Уряду на 2021 рік, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 березня 2021 року № 276 ², Програми діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 р. № 471 ³, так і в цілому відповідають положенням Рекомендації CM/Rec(2007)14 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам (Щодо створення та діяльності неурядових організацій) ⁴.

Разом з тим, слід вказати на те, що окремі його положення потребують доопрацювання, а саме:

- про критерії для іноземців та осіб без громадянства, необхідні для надання їм права бути засновниками та брати участь у діяльності українських громадських організацій;
- про обов'язкові відомості у Статуті громадської організації;
- про юридичний статус відокремлених підрозділів громадських організацій (юридичний статус територіальних осередків)
- про визначення термінів подання інформації про зміни у статутних документах громадських організацій.

² <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-planu-prioritetnih-dij-uryadu-na-2021-s240321>

³ <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-programi-diyalnosti-kabinetu-ministriv-t120620>

⁴ https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_937#Text

Обґрунтування

На сайті Міністерства юстиції України розміщено повідомлення про проведення електронних консультацій з громадськістю щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо унормування діяльності та державної реєстрації громадських організацій»⁵.

Підтримуючи заходи по створенню сприятливих умов для діяльності об'єднань громадян шляхом врегулювання на законодавчому рівні процедурних питань, спрощення процедури реєстрації, уніфікації організаційно-правових форм, запровадження модельного статуту, усунення розбіжностей у застосуванні положень чинного законодавства, що регулюють відносини у цій сфері, слід звернути увагу на пропозиції, які було б доцільно врахувати при подальшому доопрацюванні законопроекту.

I. Додаткового узгодження потребує питання щодо права створювати громадські організації іноземцями та особами без громадянства (що на законних підставах перебувають на території України). Зокрема, в пункті 3 частини 4 законопроекту наведено наступну редакцію абзацу третього статті 7: «Іноземці та особи без громадянства можуть бути засновниками, членами громадської організації за умови перебування в Україні на законних підставах.

Запропонованою нормою законопроекту їм надається формально необмежене право бути засновниками або членами громадської організації і через неї впливати, зокрема, на формування та реалізацію державної, регіональної політики, підготовку стратегічних та програмних документів, нормативних актів.

З метою захисту демократичного ладу в Україні та, водночас, сприяння ефективній та реальній участі в діяльності українських громадських організацій іноземців та осіб без громадянства, пропонується у законопроекті доопрацювати вказану норму. Зокрема розширити перелік критеріїв - вимог для іноземців та осіб без громадянства, які хочуть бути засновниками та/або членами громадських організацій. Приміром: тривалий період постійного проживання (не менше одного року), тісні економічні зв'язки та/або особисті, є резидентами України (мають місце проживання), відсутність обвинувачень у протиправній діяльності відповідно до законодавства України, не є громадянами країни-агресора тощо.

II. Статтю 11 законопроекту, в якому визначається перелік відомостей, що мають міститися в Статуті громадської організації, доцільно доповнити механізмами оскарження рішень, оскільки це є запобіжником для прийняття недемократичних рішень в організації. Зокрема додати підпункт 5 пункту 4 статті 11 у такій редакції:

⁵ 10.06.2021. Повідомлення про проведення електронних консультацій з громадськістю проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо унормування діяльності та державної реєстрації громадських організацій». URL: <https://minjust.gov.ua/m/10062021-povidomlennya-pro-provedennya-elektronnih-konsultatsiy-z-gromadskisty-schodo-proektu-zakonu-ukraini-pro-vnesennya-zmin-do-deyakh-zakonodavchih-aktiv-ukraini-schodo-unormuvannya-diyalnosti-ta-derjavnoi-reestratsii-gromadskih-organizatsiy>

«механізми оскарження рішень, протиправної діяльності або бездіяльності представників керівних органів».

Відповідно до статті 92 Цивільного Кодексу України передбачено, що юридична особа набуває цивільних прав та обов'язків і здійснює їх через свої органи, які діють відповідно до установчих документів та Закону. Порядок створення органів юридичної особи встановлюється установчими документами та Законом.

Таким чином визначення в статуті неурядової організації ієрархії органів управління є надзвичайно важливим, в першу чергу для її контрагентів та державних органів. Крім того, запропонована редакція враховує приписи пункту 19 Рекомендації CM/Rec(2007)14 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам (Щодо створення та діяльності неурядових організацій).

Пропонується також пункт 4 статті 11 законопроекту доповнити підпунктом б у наступній редакції:

«заборону розподілу отриманих доходів (прибутків) або їх частини серед засновників, членів неурядової організації, працівників (крім оплати їхньої праці, нарахування єдиного соціального внеску), членів органів управління та інших пов'язаних з ними осіб та передачу активів одній або кільком неприбутковим організаціям відповідного виду, іншим юридичним особам, що здійснюють недержавне пенсійне забезпечення відповідно до Закону (для недержавних пенсійних фондів), або зарахування до доходу бюджету у разі припинення юридичної особи неурядової організації (у результаті її ліквідації, злиття, поділу, приєднання або перетворення)».

Вказані положення статуту згідно з підпунктом 133.4.1 пункту 133.4. статті 133 Податкового Кодексу України повинні передбачати установчі документи організацій, які претендують на отримання статусу неприбуткових.

У пункті 18 законопроекту у редакції частини першої статті 24 вираз «пожертвуване громадянами, підприємствами, установами та організаціями» замінити на вираз «пожертвуване фізичними або юридичними особами».

III. Потребує доопрацювання пропозиція щодо скасування статусу юридичної особи для відокремлених підрозділів громадських організацій, для чого відповідно до пункту 5 законопроекту пропонується внести відповідні зміни до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань».

Така пропозиція потребує додаткових консультацій з представниками громадськості, оскільки не до кінця зрозуміла можливість здійснення повноцінної (самостійної, регіональної) діяльності відокремлених підрозділів (територіальних осередків) громадських організацій через втрату юридичного статусу.

IV. Доповнення потребує стаття 9 з метою визначення чітких термінів подання інформації про зміни в статутних документах до відповідних реєстраційних органів.

Приміром відомості про будь-які зміни до статуту організації мають бути передані до реєстраційних органів не пізніше як 90 днів з моменту їхнього прийняття. Визначення чітких термінів має сприяти вчасному оновленню інформації про організацію в реєстраційних органах та бути запобіжником для прийняття протиправних рішень, дій керівними органами громадських організацій.